

Hössna prästgård Kycklingkullen Frälsegården Bakträgen Önnarp Knätte

Välkommen till Kycklingkullen, Frälsegården, Knätte, Bakträgen, Hössna prästgård och Önnarp

Alla naturreservaten ligger i Ätrons dalgång. De förstnämnda utgörs av åsar eller kullar som bildades under senaste istidens slutskede. De är uppbyggda av kalkrikt grus och sten som transporterats med smältvattnet. Detta ger en rik och säregen torrängsflora som kräver årlig slåtter och bete. I Bakträgen och vid Hössna prästgård finns dessutom kalkrika kärr. Önnarp består till större delen av en fuktäng med högörter och ligger i en sluttning ner mot Ätran.

Stäppartad torräng

Stäppen som biotop finns främst i Östeuropa och Ryssland men några av dess växter kan man också hitta i Sverige. Här kallar vi naturtypen för stäppartad torräng och några av de finaste exemplen finns på kalkrik mark i centrala Västergötland. För att de ovanliga växterna ska överleva i den sällsynta livsmiljön krävs en speciell skötsel med en obruten tradition av slåtter i slutet av juli följt av efterbete.

Fagning och slåtter

På våren fagas torrängen, man räfsar och samlar in nerfallna grenar och torra löv som sedan bränns eller förs bort. Fagningen underlättar slåttern och gör att ljus, luft och värme lättare når marken, så att tillväxten stimuleras. När blomningen är över och örterna gått i frö, sker slåtter med lie eller slätterbalk. Torrängens arter är anpassade till en näringsfattig miljö. Det slagna höet räfsas ihop och får ligga ett par dagar, då fröerna hinner släppa, innan det samlas upp och förs bort. Höet måste tas bort, annars ökar näringshalten i marken och vanliga växter tränger undan de känsliga och ovanliga arterna.

Efterbete och hamling

Efterbete med nötkreatur gynnar ängens flora genom att fröspridda växter har lättare att gro på de blottlagda ytor som uppstår vid djurens tramp. Torrängsväxterna är inte bara beroende av väl-dränerad, kalkrik jord utan också av solljus och värme. Det är därför viktigt att hålla efter träd och buskar och att vid behov röja, underkvista eller hamla. Hamling innebär att man med några års mellanrum skördar klena grenar. Detta gav i äldre tider ett viktigt

tillskott till vinterfodret och man tog då löv från de flesta trädslag. Lövtakten som ägde rum efter slåttern men före skörden, minskar både beskuggning och mängden nerfallna löv.

Insekts- och fågelliv

I hamlade träd bildas ofta håligheter och partier med död ved. Dessa utnyttjas av vedlevande insekter, fladdermöss och hålhäckande fåglar. Slätterängar har ett oerhört rikt insektsliv och många fågelarter gynnas av slåtter och bete då de på ängen lätt finner föda.

Trollsmultron

Trollsmultron som är ovanlig och framförallt finns i Västergötland växer på solvarma torrbackar, åsar och sydvända klipphyllor. Den har också försvunnit på många platser. Trollsmultron blommar i juni och juli med omkring två centimeter breda vita smultronliknande blommor. Till skillnad från smultron får växten inga smakliga frukter och det är kanske därför den fått sitt svenska namn.

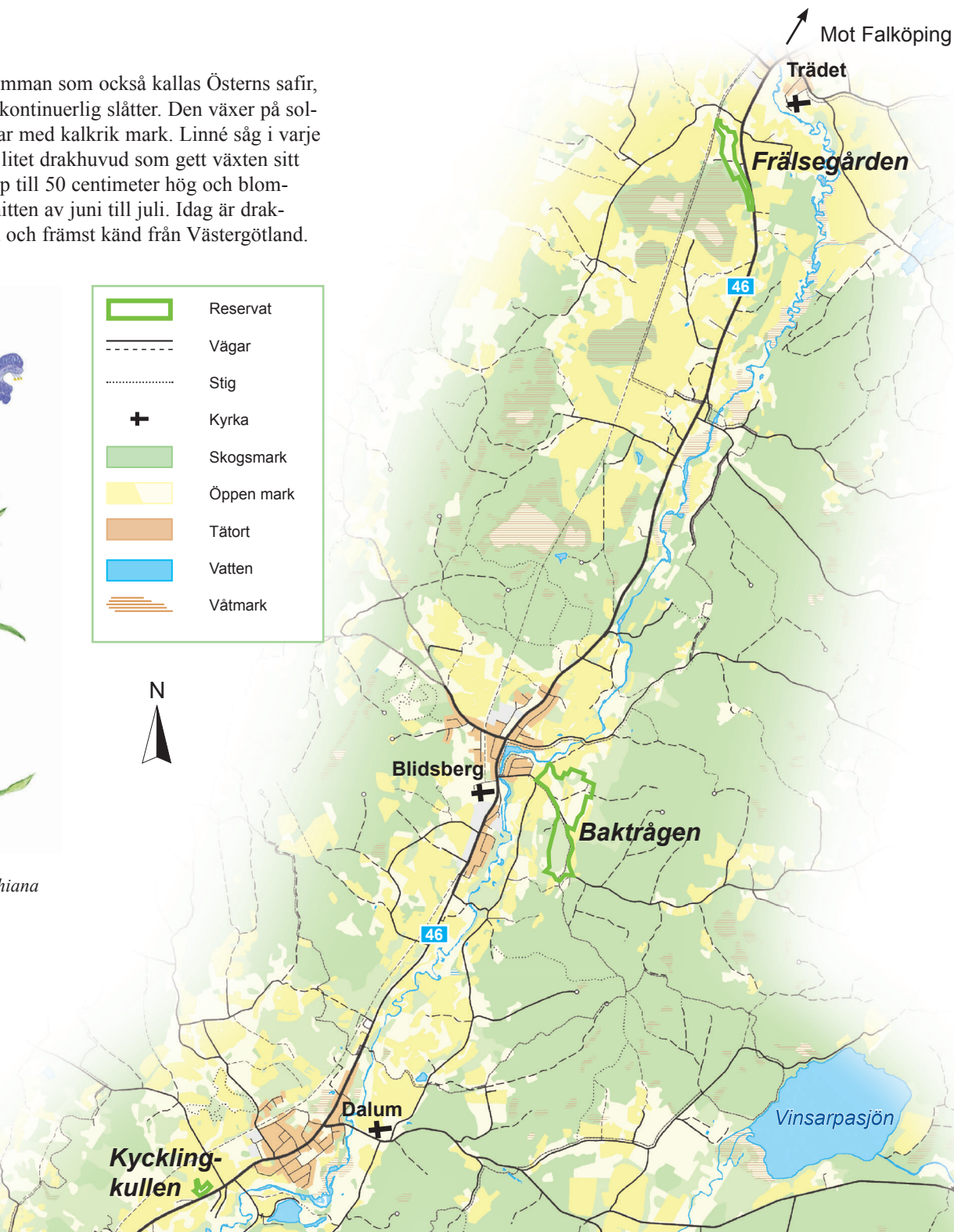
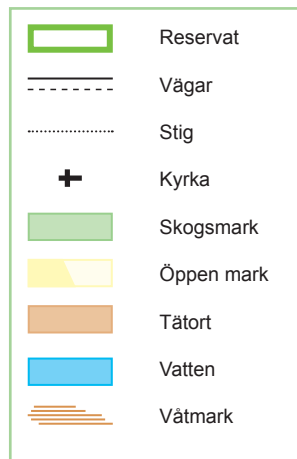
Trollsmultron,
Drymocallis rupestris

Drakblomma

Den sällsynta drakblomman som också kallas Österns safir, är starkt beroende av kontinuerlig slätter. Den växer på solbelysta åsar och backar med kalkrik mark. Linné såg i varje starkt blå blomma ett litet drakhuvud som gett växten sitt namn. Den kan bli upp till 50 centimeter hög och blomningen infaller från mitten av juni till juli. Idag är drakblomman starkt hotad och främst känd från Västergötland.

Drakblomma,
Dracocephalum ruyschiana

Smalbladig lungört

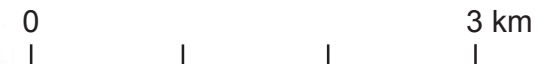
I början av maj blommar smalbladig lungört som också är starkt hotad. De trattformade blommorna är först rödaktiga, blir sedan klarblå och det är inte ovanligt att hitta båda färgerna i samma blomknippa. Under sommaren utvecklas bladrossetten med långa smala strävåriga blad. För sin fröspridning tar växten hjälp av myror som lockas av ett fettrikt bihang på fröet. Smalbladig lungört växer främst på torra ångar, grusåsar och i åkerholmar med kalkrik mark. Arten har försvunnit från många lokaler och finns nu främst i Västergötland och Småland.

Frälsegården

Frälsegården utgörs av ett par långsträckta åsar med flera gravfält och gravkullar. Den gamla betesmarken är en del av Ulricehamnsåsen. Vid en vandring mellan enar och andra buskar träffar man på backsippa, slättergubbe, backklöver och backtimjan. Gullviva, svinrot, kattfot och brudbröd är andra örter som sätter färg på gräsmarkerna. Flera fingersvampar och vaxskivlingar är funna i området.

Bakträgen

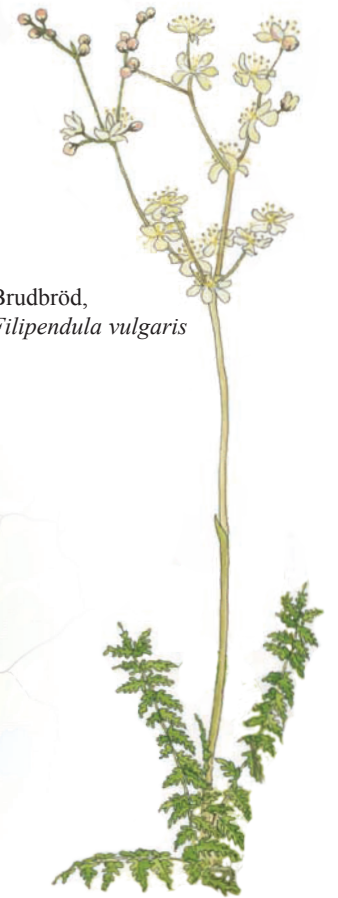
I denna del av Ulricehamnsåsen finns två långsträckta sänkor som liknas vid ett baktråg. Här finns stensättningar, rösen och en domarring. Delar av området är beväxna med ståtliga ekar. Marken användes förr för slätter och bete. Idag betas den norra åsen och den södra åsen och rikkärret slås och efterbetas. I slätterängen finns gott om smörboll, slättergubbe, jungfrulin, smalbladig lungört, gullviva, ängsskallra, stor blåklocka, svinrot och brudbröd. Bland enarna trivs backsippa och trollsmultron. I lövlunden växer trolldruva, blåsippa och kransrams. I kärren nedanför åsen kan man hitta orkidéerna jungfru Marie nycklar, och kärrknipprot.

Kycklingkullen

Kycklingkullen är en liten del av den mångformiga Ulricehamnsåsen. Här blommar om våren smalbladig lungört och gullviva, senare kommer brudbröd, trollsmultron, drakblomma och en rad andra örter. Drakblomma och lungört har minskat i området på senare tid. Hällveronika är en lokal hybrid mellan axveronika och strandveronika. Större delen av kullen är ett gravfält och många högar och stensättningar syns väl.

Brudbröd,
Filipendula vulgaris

Knätte

Namnet Knätte kommer troligen ordet ”knatt” för kulle och reservatet består av två markerade kullar. Här växer vingvial, krissla, slåttergubbe, backsippa och gräsen ängshavre, flentimotej och darrgräs. Smalbladig lungört, drakblomma och trollsmultron hör till rariteterna. På västra kullen finns gravhögar och fornåkrar.

Hössna prästgård

I gamla tider slog Hössnas gårdar ängarna med lie och bärgade sitt hö. En del var länge prästgårdens beteshagar och idag är reservatet betesmark, med undantag för några små ytor som ännu är slåtteräng. I kärren längs slutningen växer majviva, axag, kärknipprot och fjällskära som är en kvarvara från tiden efter istiden och mycket sällsynt i södra Sverige. Området hyser en rad arter som vingvial, trollsmultron, jungfrulin, backsippa, smörbollor och klasefibbla. Fornåkrar som idag syns som terrasserade ytor och andra fornlämningar ligger i västra delen av reservatet.

Svinrot,
Scozonera humilis

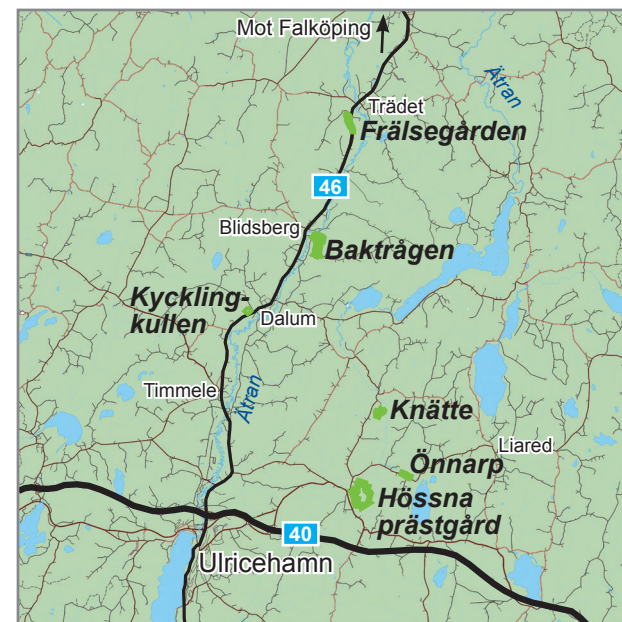
Fjällskära,
Saussurea alpina

Kransrams,
*Polygonatum
verticillatum*

Önnarp

Den gulblommiga kåltistel är sällsynt norr om Skåne och har i Önnarp sin rikaste förekomst i Västergötland. I reservatet växer också smörboll, fjällskära och brudborste, som också kallas borsttistel, och flera mindre vanliga starrarter. Lövskogen i väster hyser gulsippa, kransrams och korallrot.

Så hittar du till naturreservaten

Norr om Ulricehamn utmed riksväg 46 mellan Timmele och Dalum ligger Kycklingkullen. Fortsätter man norrut ligger Bakträgen strax öster om Blidsbergs samhälle. Ytterligare norrut framträder åsen vid Frälsegården tydligt. Från riksväg 40 öster om Ulricehamn tar man av mot Hössna och Knätte. Vid naturreservatet Hössna prästgård kan man parkera antingen vid Hössna kyrka eller vid reningsverket. Strax söder om Knätte kyrka ligger de två kullar som utgör Knätte. Naturreservatet Önnarp ligger i en sänka mellan Önnarp och Oset på vägen mellan Hössna och Liared.

I samarbete med Västra Götalandsregionen.

Text: Ulla Åshede
Illustrationer: Kerstin Hagstrand-Velicu
Nytryck 2019.